

Годишен абонаментъ

За България 80 лв.
За странство 160 лв.
За Америка 2 дол.

ОБЯВЛЕНИЯ:

2 лева кв. см.

Брой 2 лева

692 Културно просвѣтно
читалищно дружество Варна

СВОБОДНА
ДОБРУДЖА

СЕДМИЧЕНЪ ВЕСТНИКЪ ЗА НАЦИОНАЛНИ ВЪПРОСИ

Записване на абонаментъ
титъ се придружава съ
сумата

Адресъ „Св. Добруджа“ — София

Главенъ редакторъ

Д-ръ П. Вичева

Телефонъ № 4975

Жената въ националь-революционнитъ

движения

(Интервю съ г-жа Древе, секретарка на лигата за Миръ и Свобода въ Парижъ, специално за в. „Св. Добруджа“).

Секретарката на международната лига за Миръ и Свобода въ Парижъ г-жа С. Drevet, бѣше делегатка на втория конгресъ на Лигата „противъ империализма и за национална независимостъ“.

Възползвани отъ случая ние я замолихме да ни отговори на следнитъ въпроси, за да бждатъ помѣстени въ „Св. Добруджа“:

1. Какъ, споредъ васъ, балканскитъ народи ше могатъ да се освободятъ отъ империализма на голѣмитъ държави?

2. Каква е ролята на жената въ националь-освободителнитъ движения?

3. Какво е вашето мнение за ромънския режимъ въ Добруджа и върху националь-освободителното добруджанско движение?

Г-жа С. Drevet бѣ любезна да ни пише следния отговоръ: „Настоящото положение на балканскитъ народи ми се вижда, както винаги, много трагично. Преминавайки презъ полуострова, хвърля се въ очи мизерията на бѣжанцитъ отъ Добруджа, отъ Македония, Бесарабия, на всички обезправени народи. Колко е отекчена балканската драма! Опасностъ отъ война, политическо и етническо потискане на малцинствата — всичко това допринася да бждатъ забулени балканскитъ народи въ неизвестностъ и страдания.“

Жертва на борбата между империалистическитъ сили, добруджанци, както македонци и бесарабци, не могатъ да се освободятъ, освенъ при условия да обединятъ своитъ усилия. Въ тая борба за свобода и независимостъ, женитъ могатъ да играятъ роля. Азъ видѣхъ въ балканскитъ държави много интелигентни и енергични жени. Въ България, както въ Добруджа, завоювана отъ ромънцитъ, азъ зная, че има жени способни, да взематъ следващото имъ се участие въ борбата за свободата. Твърде често женитъ отъ всички дър

жави упражняватъ своята активностъ, за да подкрепятъ съзнателно или несъзнателно шовинистичния патриотизмъ и фашисткия милитаризмъ. Ако е вѣрно, че жената е заета съ възпитанието на децата и съ свои лични работи и по тоя начинъ спомага културата на своята страна, потребно е още, тя да ориентира своитъ усилия и къмъ една друга задача, да вложи въ сърдцата на своитъ деца чувства на свобода въ единъ новъ международенъ животъ и за братството на народитъ.

Западнитъ правителства насърчиха Ромъния въ анексията на Добруджа и Бесарабия, за да създадатъ по голѣма обтагнатостъ и по-силна бариера срещу Съветска Русия и да я поставятъ въ по голѣма зависимостъ отъ западнитъ сили спрямо „руския варваризмъ“. Потребно бѣше да се създаде тая голѣма Ромъния.

Азъ видѣхъ въ Букурещъ празнуванетоъ празника на Велика Ромъния, и при преминаването на кралския кортежъ, обкржжѣнъ отъ военни, азъ мислехъ за добруджанския затворникъ Борисъ Стефановъ и за другитъ отъ заробена Добруджа, които бавно умираатъ въ ромънскитъ затвори, азъ мислехъ за добруджанскитъ селяни, които новия режимъ унижително потиска, ограби земята имъ, да да бждатъ измѣстени отъ своитъ родни огнища. Азъ мисля за всичкитъ тѣзи бруталности и страдания и азъ смѣтамъ, че отъ тия страдания ще изходи освободителното движение. Добруджа не трѣбва да бжде една земя, която да дѣли българския и ромънския народи. Тая богата земя, направена още по плодородна съ работата на селскитъ поколения, трѣбва да стане „щастливата земя“, живата земя, която да даде жетвата за споразумението на балканскитъ народи.“

C. Drevet

До кжде я докараха

Въ твърде плачевно състояние се намира изпълн. комитетъ. Напълно е изолиранъ отъ провинциалнитъ д-ва. Скъсали сж всички връзки. Никаква морална и материална подкрепа не му се дава. Не могатъ да си плащатъ нито наема, нито заплатитъ на секретаръ, касиеръ, дѣловодителъ, разсилень и пр. А организационния органъ в. „Добруджа“, — богъ да го прости — никой не мисли за него. Пъкъ защо имъ е, когато никой не го чете. За голѣмитъ празници храненияцитъ около комитетъ го ударили на просия.

Единственъ който имъ дава още предсмъртни надежди, е коконския комитетъ, който даде своята вечеринка въ Военния клубъ и въ името на нещастнитъ оголели и обосяли добруджански бѣжанци посѣбра малко пари, върху които маминитъ синковци се нахвърлиха като хиени върху лешъ.

За соф. д-во „Добруджа“, което изпадна да бжде председателствувано отъ социалфашистъ, какво да кажемъ. То е дошло до тамъ, че председателя като отказва да издава удостоверение на добруджански бѣжанци, за оземляване, просто го напердавали въ една кръчма. И той потърсилъ

„Vae Victis“

Тѣй рече бай Ангелъ въ в. „Добруджа“ и лѣе крокодилски сълзи за добруджанскитъ българи по поводъ постигнатото споразумение за вдигане секвестра. Разправя той за малката България, въздушвена отъ идеала за обединение на племето (пусто племе разпънаха го на кръстъ тия патриотри) и се възмушава отъ жестокоститъ на голѣми и малки победители. Говори бай ти Ангелъ за бедствено положение, за алчнитъ ромънски управници и прави една смѣтка на секвестриранитъ имоти, при ходитъ отъ които възлизали годишно по 10% т. е. по 300 м. лей, а за 10 год. 3 милиарда лей. И това било вмѣсто лаврови вѣнци за храбритъ синове на Добруджа!

Новата властъ (срамъ го е да каже нац цараниститъ) отне на добруд. население 1/3 отъ земитъ около 3 мил. декара. Оценява ги на 12 милиарда лей цифромъ и словомъ. Най после бай Ангелъ обвинява Ромъния и казва:

„Една държава, дето царуватъ най-стеснителни порядки спремо малцинствата, дето властта меножира, дето много случаи сама подготвя най-жестоки насилия спремо тѣхъ, — въ една държава, дето нѣма гаранция за живота, имота и честта на изпадналитъ въ нейно робство чужди населения?“

Ами бай Ангеле, нали на Шуменския конгресъ ти пѣше осана на новата ера въ Ромъния настѣпила съ идването на тая нова властъ на нац. цараниститъ? Кога лжжеше, тогава или сега? Или ти е безразлично.

Къмъ края Бай Ангелъ авторитетно казва:

„Не мислятъ ли призванитъ да турятъ редъ въ сѣта“...

Мислятъ, бай Ангеле, какъ да не мислятъ, като за васъ такива еветчи и ибричии, които дейтаватъ по тѣхно нареждане и заповѣди. Кжде бѣше да протестирашъ, когато му бѣше времето, та сега да не държишъ исо на партизанския бѣсъ? На завчерашния конгресъ въ Разградъ не предложихте ли на ромънската властъ продажбата на българскитъ училища и черкви? Я докато си още въ Синода избери си манастиръ, че се покалугери покато е време!

София, 7. II. 930.

Г. Р-въ

защитата на полицията. Обвинилъ бѣжанеца, че билъ комунистъ. Оказало се, че бѣжанеца не само че не е билъ комунистъ, ами билъ отъ групата на фашиститъ. Полицията освободила побойника, а председателя си останалъ съ боя.

И туй чудо не бѣше ставало въ София.

И комитетъ и д-во формално бездействуватъ и спятъ. Ето до кжде я докараха социалфашиститъ и патриотитъ.

Не се ли червите и срамите бе, полицейски синковци!

Прави сте, но...

властѣта ви гони

(Случаенъ разговоръ)

При случайна среща съ единъ сговористки депутатъ отъ Дели Ормана, не ние, а той поде единъ разговоръ около борбитъ въ добруджанското движение.

— Азъ зная, казва той, че болшинството на конгреса бѣха съ Д-ръ Вичева. Имамъ всички данни, че селянията е съ него. Зная сжщо тѣй, че вашитъ противници, които сж около границата сж формени разбойници...

— Е тогава защо ни гоните?

— Защото?.. И трѣбва да знаете, че властѣта ви гони, а ония сж орджия. Васъ ви обвиняватъ, че сте комунисти, а това допада за времето.

— Четете ли в. „Свободна Добруджа“ и какво ще кажете за него?

— Чета го най редовно и твърде вниматлно. Напълно сподѣлямъ нѣкой отъ вашитъ девизи. На пр. и азъ съмъ съгласенъ съ лозунга, една, една и независима Добруджа, а не да я дѣлимъ, както нѣкон дѣлата на четири части и я раздаваха по смѣтки и както постигнахме съ Македония, та още по-силно затѣгнахме робскитъ вериги. Тоже съмъ съгласенъ, че освобождението на Добруджа ще дойде чрезъ Русия. Сподѣлямъ сжщо и идеята за федерацията на балканскитъ народи, но само, че още не му е дошло времето.

— Тогава щомъ сте съгласни съ туй, онуй и съ всичкото, какво лошо немирите въ тѣхъ и зщо ни гоните?

— Разбира се, че нищо лошо нѣма, ама между васъ има комунисти, не сж много но и ние ги знаеме и ако трѣбва...

— Излишно. Въ една националь-революционна организация има хора съ всѣкакви убеждения и демократи и либерали и социалисти и комунисти, па ако щете и народняци, стига да усвоятъ лозунгитъ и тактиката на освобождението отъ националното потисничество. Тѣхъ идеята ги обединява и застава да свиятъ партийнитъ си знамена. Въ Русия напр. комуниститъ управляватъ, обаче за всички е установено днесъ, че въ нея най правилно е разрешенъ националния въпросъ. Това се признава въ цѣла западна Европа, а у насъ да го кажешъ то се счита за ересь.

— А бе ние знаеме, че болшинството отъ васъ не сж комунисти, но партизанскитъ борби налагаатъ така да се дѣй-

Добруджанци, и националь-цараниститъ се показваха сжщитъ като либерали и аверескани. Презрете ги! Презрете и тѣхнитъ ортаци — социалфашиститъ, които се съюзиха съ тѣхъ.

ства. А пъкъ що се отнася до вашитъ противници, писналь е цѣлия нашъ край отъ тѣхнитъ разбойничества. И Киро Димитровъ съ тѣхъ иска да наложи кандидатурата си за депутатъ. А нѣма нито едно отъ голѣмитъ тѣхни престъпления, въ което да не е замесено и неговото име.

— Щомъ е тѣй, тогава що не излѣзете да го кажете открито.

— Не може тѣй. Ние сме управляюща партия и не бива сами да се резилиме. Знайте само едно, че всички селяни сж съ васъ. Може би единъ день и ние да се наредимъ между васъ.

Дай Боже, рекохмъ, благодарихмъ за голѣмото откровение на тоя депутатъ и си рекохмъ до новитъ избори белки още повече демагогия ще е потребна.

До в. „Знаме“

Въ бр. 275 отъ 3 XII. 1929 г. в. „Знаме“ дали сте място на едно комуниче на Добр. Изпъл. Комитетъ, въ което истината е забулена, защото:

1. Съгласно уставно положение (чл. 25) изключвания на членове на д-во „Добруджа“ се извършватъ отъ д-вата, а не отъ конгреса, който съобразно чл. 9 ал. 3 разглежда тжжитъ на изключенитъ.

2. Споредъ чл. 55, измѣнения на устава се допускатъ по специаленъ дневенъ редъ и съ квалифицирано болшинство. Инцидентно тѣ не могатъ да ставатъ. Следователно, действията и измѣненията въ тая областъ, направени отъ XII конгресъ безъ тия искания сж противоуставни. Тѣ посочватъ анархията, която се седи отъ горѣ. Дружеството, чиито членове сме ние, нито настоятелството, нито общото събрание сж се занимавали съ нашитъ изключвания. Конгресътъ твърде изненадано и инцидентно е билъ сезиранъ съ тѣхъ при изключителенъ режимъ, съ което и самъ А. Стояновъ, днешния председател на И. К. не е билъ съгласенъ, както той самъ заявяваше.

Обяснения на изключенитъ не сж искани, а то се извършва въ тѣхно отсъствие. Това не е нито правно, нито демократично. А нашата организация почива на демократиченъ принципъ и централизация.

3. Щомъ се отнася до фразата въ комуничето на И. К., че въ безсилието си хората на Д-ръ Вичева прибѣгвали до насилие, излишно е да опровергаваеме. Ние претендираме да сме болшинство и щомъ малцинството въ лицето на настоятелството прибѣгва до машинации, да не допуска въ общото събрание около 150 дружествени членове, като си служи съ тѣми сили и полиция, очевидно става кжде е безсилието.

К. Ивановъ

Националният въпрос и Русия

Отношението на руските маркнисти към националния въпрос национално-културна автономия и правото за самоопределяне на народите

Болезнеността на националната проблема в Царска Русия не е могла да не обърне вниманието на руските социалистически съеди.

Паралелно съ въпроситъ за събарянето на царизма, за премахването експлоатацията надъ пролетарята, за освобождаването на селяните от помещическия гнетъ, въпросътъ за борбата противъ националното робство надъ десетките милиони, стенищи подъ империалистическия ботушъ на царизма, се поставя, като една отъ важните, належащи задачи предъ марксиститъ в Русия.

Две години следъ провъзгласяването на принципа за самоопределянето на народитъ отъ лондонския конгресъ на тогавашния втори интернационалъ, руската социалдемократическа работническа партия (Р. С. Д. Р. П.), още въ началото на своя организационенъ градежъ, на първия свой конгресъ въ 1898 г. се занимава вече и съ националния въпросъ. На втория си конгресъ въ 1903 г. партията пристъпва къмъ приемането на специаленъ пунктъ въ своята програма, въ който пунктъ (9) прокламира „правото за самоопределяне на всички народи въ държавата“. Все пакъ прокламирането на тоя принципъ е свързано съ ожесточена борба между разнитъ крила на партията. Такива сж били представени на конгреса четири: лъвата група „Искра“, на чело съ Ленинъ, групата на „икономиститъ“, еврейския „Бундъ“ и групата около вестникъ „Южния Работникъ“. Болшинството въ конгреса сж имали „искровцитъ“, които предлагатъ и прокарватъ пунктъ 9 въ програмата.

Противъ правото на самоопределяне на народитъ се обявяватъ Бунда (Всеобщъ Еврейски Работнически Съюзъ въ Полша, Литва и Русия) и „икономиститъ“. Бундовцитъ сж внесли предложение за „сздаването на особени учреждения, гарантиращи на националността пълна свобода на културно развитие“ и сж искали въ връзка съ това да се признае на еврейското работничество изключително право на представителство, като Бунда влизе въ партията само на федеративни начала. Това отношение на бундовцитъ къмъ националния въпросъ е таксувано отъ конгреса, като чисто опортюнистическо, базирано на социалъ-патриотската програма на австрийскитъ социалъ-демократи за „национално-културната автономия“ и предложението имъ бива отхвърлено. Бунда излиза отъ партията и наедно съ грузинскитъ меншевики и други дъсни социалъ-демократически крила става по-късно отявлень носителъ на възгледитъ за национално-културната автономия, влизайки въ открита борба съ болшевишката партия. По този начинъ двата главни лагера въ рускитъ социалисти се раздълватъ и по националния въпросъ: дъсниятъ лагеръ на социалъ-демократитъ съ лозунга за национално-културна автономия и лъвиятъ на болшевикитъ,

По после тая група се раздълва на малцинство (меншевики) на чело съ Мартовъ, Аксельродъ и Троцкий, и на болшинство (болшевики) начело съ Ленинъ.

съ принципа за самоопределяне на народитъ.

1. Национално-културната автономия

Освенъ Русия и паралелно съ нея, въ доволена Европа съществува още една тъй национално разнородна държава, — бившата Австро-Унгарска Империя, наречена „лаборатория на националната проблема“.

Въ тази именно лаборатория биде замислена и сътворена програмата на така наречената „национално-културна автономия“. На конгреса на австрийскитъ федерирани социалъ-демократически партии състоялъ се въ Брюксъ 1899 г. тази програма е приета въ следующия видъ:

1. Австрия тръбва да бжде преобразувана въ демократическа съюзна държава на националността.

2. Въместо исторически коронитъ земи, тръбва да се създадатъ национално разграничени, самоуправляващи се корпорации, законодателството и управлението на които тръбва да се намира въ ръцетъ на национални палати, избираеми въз основа на общото, равното, явно и тайно избирателно право.

3. Всички самоуправляващи се области на всяка дадена нация образуватъ заедно единъ националенъ съюзъ, ползващъ се съ пълна самостоятелностъ въ ршението на всички свои национални дъла.

4. Правата на националнитъ малцинства се охраняватъ отъ специаленъ законъ, който тръбва да бжде установенъ отъ парламента на империята.

Както се вижда и отъ самата програма, тя не отхвърля съществуващитъ рамки и социална основа на държавната система въ която сж включени чуждитъ народи. Въ тия именно рамки и на тази основа се търси премахването на националното робство и разршението на националния въпросъ. Програмата вижда националната свобода въ правото за свободно културно развитие, а като норма за определянето на нацията се взема само етническиятъ моментъ. При добиване правото за национално-културна автономия, членоветъ на дадената нация встъпватъ въ национална корпорация — общество, независимо отъ мѣстожителството имъ въ държавата, която обхваща чуждитъ народи. Тази корпорация има право да се разпореджа самостоятелно съ своитъ културно-правови дъла въ областта на просвѣтата, церкви, изкуство, театри и пр. Много-националната държава — империята, продължава да съществува, безъ каквато и да е промѣна, като териториална, политическа и стопанска единица, подъ същата форма и съ същия характеръ каквато е била и по-рано. Тя тръбва само да даде на потиснатитъ отъ нея чужди нации, правови гаранции и средства за поддржането на национална корпорация-общество, което се разпореджа съ културнитъ си дъла. Съ този свой възгледъ излиза социалъ-демократията по разршението на националния въпросъ, него тя противопоставя въ борбата си срещу революционнитъ марксиста, на лозунга имъ за самоопределянето на нациитъ.

Дали предвиденитъ мѣрки въ национално-културната програма

сж въ състояние да разрешатъ националната проблема?

Преди всичко националното робство днесъ е продуктъ на насилническитъ завоевания и анексии, продиктувани отъ империалистически апетити и интереси. На историята сж чужди случаитъ, кждето подтисничеството се възцарява и поддържа, единствено отъ желанието да се подтиска. Въ недра на всяко национално неравноправие, лежи надъ всяко стремежътъ да се туря ржка на реални блага да се осигурятъ и гарантиратъ политико-икономически интереси. Ако нѣкъде тия съображения не съществуватъ, тамъ подтисничитъ, безъ да чакатъ да имъ се напомня, биха се преобърнали на добродетелни ридари, които отпускатъ мощната си завоевателна дѣсна, за да дадатъ просторъ на своето великодушие и хуманностъ. Грубитъ грабежнически апетити и аспирации ги тласкатъ обаче по пътя на завоеванията и насилитъ. И колкото тия апетити сж по-влчни и актуелни, толкова и прилаганитъ насилнически методи сж по безогледни и по-варварски. Борбата, която угнетенитъ водятъ за права и свобода, за притеснителитъ, това е борба противъ облатитъ и привилегиитъ, които имъ осигурява подтисничеството.

Грабительството надъ угнетената нация се изразява или въ изсмукване и обсебване на нейнитъ народни богатства, или въ подлагане на робска експлоатация труда на широкитъ производителни маси. Обикновено робската данъ обхваща и едното и другото. Угнетенитъ тръбва да излъчатъ съ своя трудъ богатствата за въ полза на своитъ угнетители, а сами да тънатъ въ икономическа нищета и да пшкватъ подъ свирепия бичъ на насилитъ и безправитъ. Колонитъ сж най-красноречивъ примеръ за това.

Това е основата и смисълътъ на националното робство. Културно-националитъ и правови ограничения сж само едно проявление на общото политико-икономическо съдържание на националното робство. Премахнати политико-икономическитъ гнетъ, падатъ сами по себе си и културно-правовитъ ограничения. Но обратното, — съ получаването на училища, църкви, театри, библиотеки и пр. действително горчивото политическо безправие и икономическо ограбване на широкитъ народни маси не изчезва. Защото това-рътъ и съжността на националния гнетъ не се крие въ олтаритъ, катедритъ и театралнитъ сцени, а по нивитъ, горитъ, руднитъ, жилищата, пшчата, заводитъ, пристанищата, работилницитъ, въ изтощенитъ ржце и изпити лица на трудящитъ се. Ядката на робството е скжтано въ оня горчивъ, напоенъ съ слъзи залъкъ, който едва се оставя на роба, следъ като му сж отнели имота и труда.

Това именно недовиджа програмата за национално-културната автономия. Тя отдѣля национално-културния моментъ отъ общата политико-икономическа съжностъ на националния въпросъ и въ това се

състои нейната принципална несъстоятелностъ. Тя търси да събори националния гнетъ, чрезъ сдобиването съ училища, църкви, родни адвокати и пр., безъ обаче да покътне коренитъ и реалнитъ опори на този гнетъ.

Програмата за национално-културната автономия отрича другъ единъ важенъ революционенъ моментъ въ националния въпросъ. Това сж неизбѣжнитъ сепаратични тенденции въсредъ угнетената нация, които се пораждатъ като естествена реакция срещу анексионистическитъ насилитъ на империализма. Изходниятъ мотивъ въ курса на последниятъ е борбата му за предохраниване на многонационалната държава отъ

отомизиране и разпадане

на съставнитъ ѝ части. Това правило осмисля и крутитъ мѣрки за асимилация, денационализация и колонизация на инородното население и области. Училищнитъ, церковнитъ и другитъ културни институти се денационализиратъ действително, но не защото тѣ представляватъ сериозенъ обектъ за империалистическитъ апетити, а само за да се улесни и ускори процеса на претопяване и размѣняне характера на инородната областъ, за да се гарантира сигурността на владението ѝ. Зародениятъ стремежъ за обособяване на подтиснатата нация въ самостоятелна национална държава е естественъ и продиктуванъ отъ самия развой на капитализма. Карлъ Кауцки, бележитъ социалъ-демократически теоретикъ, изразява това съвсемъ недвусмислено; като твърди че националната държава е правило и „норма“ за капитализма, а многонационалната, означава назаднячавостъ. Национално-културната автономия отрича обаче необходимостта отъ държавно обособение на подтиснатата нация и взема непожтната, цѣлата подтисническа система, граници и съжностъ на многонационалната държава, като основа за провеждане на националното освобождаване. Карлъ Кауцки, който навремето се яви изразителъ на историко-икономическата постановка на националния въпросъ, самъ обвинява идейния си другаръ Ото Бауеръ въ националенъ опортюнизъмъ, а защитата му въ полза на национално-културната автономия нарече националистическо увлечение: прекалено надценяване на национализма и недооценка силитъ стремежи се къмъ създаването на отдѣлно национални, капиталистически държави.

Като отрича отдѣлянето на угнетената нация, като откъсва националния въпросъ отъ неговата териториална и политико-икономическа база, въ кое тогава програмата за национално-културната автономия вижда националната свобода и кжде търси „гаранцитъ“ поне за културното самоуправление и права, които имперското правителство тръбва да допусне? Очевидно е че подтисничитъ нѣма да пожертватъ своитъ интереси, заради чувството на справедливостта. Не добрата воля е меродавна, а съотношението

на силитъ, на борящитъ страни. Тази марксистическа аксиома, социалъ-демократията съзнателно отминава въ случая, за да насажда най-наивенъ илюзионизъмъ. Защо обаче социалъ-демократитъ изпадатъ въ непослдователностъ, като търсятъ разрешението на националния въпросъ на базата на капиталистическата система като признаватъ националната държава за норма на капитализма, а отричатъ същевременно правото за отдѣляне на подтиснатата нация въ национална държава и раздѣляне на национално-културния моментъ отъ общата историко-икономическа областъ? Защо се мжчатъ да убеждаватъ, че чрезъ добиването на културни и формални права, на базата на съществуващата имперска система, тѣ намиратъ лѣкъ за националната проблема?

Затуй, защото социалъ-демократическата последователностъ съществува само до опредѣлени граници. Не само по националния въпросъ, но изобщо, щомъ социалъ-демократитъ схванатъ че последователността имъ ги води къмъ барикадитъ, тѣ ѝ измѣнятъ систематично.

А да признаешъ, че въ основата си националната свобода е преди всичко

политическа и икономическа,

да признаешъ правото на угнетената нация на самоопределяне и държавно отдѣляне, това значи да съгласишъ на въпросъ за националното подтисничество, както и за всички други спъващи нормалния ходъ на историческия процесъ, се поставя на разрешение не въ кабинетитъ, а на улицитъ и на барикадитъ. Безспорно, отъ социалъ-демократитъ тукъ не може да се иска последователностъ, а тръбва да се търсятъ хитритъ опортюнизмитъ. Той е скелета на програмата имъ за национално-културната автономия, която погребва интернационализма на втория интернационалъ и откръи социалъ-париотизма.

Формалнитъ права и облекчения, които сж предметъ на културно-националната автономия, служатъ въ ржцетъ на властницитъ, при разни моменти, като сръдство за твърде умѣли манипулации. Направени тия „отстъпки“ иматъ за целъ да хвърлятъ прахъ въ очитъ на угнетенитъ маси, за да се улесни реализирането на много по-ценни и по-актуелни придобивки за господствующитъ, въ друга нѣкоя областъ на грабительския имъ курсъ. Безспорно, и тукъ тия привидни облекчения ставатъ пакъ за смѣтка на непосредственитъ интереси на широкитъ слоеве отъ угнетения народъ. Всѣки единъ пунктъ отъ тия културни и формални права се откупва съ цената на нови непосилни тежести върху плешитъ на поробенитъ маси, съ по-безогледно ограбване богатствата и труда на последнитъ. Примѣритъ, които илюстриратъ това правило по най-безсѣмненъ начинъ, сж многобройни и отъ непосредствена историческа и териториална близостъ до насъ.

Италианскитъ империализъмъ се яви въ ролята на „защитникъ“ на албанската не-зависимостъ, като въ действителностъ пристъпи къмъ упръ-

живане протекторат надъ Албания, даденъ на Италия отъ тритъ велики империалистически сили — Англия, Франция и Япония. Фашистка Италия отпусна даже и значителни финансови кредити на Албания, основа албанска народна банка (разбира се при условието, че процента на италианските капитали въ нея ще бъде надъ половината — 51 на сто), само и само да тури по-бързо и по-радикално ръка на още неизползванитъ албански богатства. Нахлузайки кралската корона върху суеятната глава на Ахмедъ Зогу, италианският империализъм улесни нахлузването на икономическите и политическите връзки върху шията на албанския народъ и ускори процеса за преобръщането на страната въ италианска колония.

Но защо да се ровимъ другаде, когато добруджанския примъръ е достатъчно красноречивъ и убедителенъ! Известно е, че ромънската власт допусна нѣкои училищни и културни права на народноститъ въ Добруджа, между които и на българитъ. Образовани бидоха училищни настоятелства, откриха се училища, издаватъ се вестници, даватъ се представления на неромънски езикъ, основаватъ се библиотеки и пр.

Какво е обаче съдържанието, смисълътъ и стойността на тия „облегчения“ и „права“?

Всѣкому е известно, че въ училищата на „малцинствата“ всички обществено-хуманитарни дисциплини се изучаватъ на чистъ ромънски езикъ; по ромънски учебници, програма и образователна система, съ изключение на 2—3 предмета изъ физико-математическата област, въ които международно установенитъ термини, алгебрически символи и формули могатъ да се изговарятъ и на матеренъ езикъ! Надъ „миноритарната“ преса, както и надъ всички други културни проявлени, ромънската власт надвеси условието за „лоялностъ къмъ държавата“ и изтъргна по този начинъ изъ тѣхъ всѣки единъ коренъ отъ национално жило. Това условие прекрати издаването даже на добришкия в. „Куриеръ“ и силистренския — „Новъ гласъ“ чийто миноритаренъ отенъкъ едва ли надхвърля кирилицата, на която се списваха тия два вестника. Отъ много по-голяма важностъ е обаче факта,

че тия „отстъпки“ на ромънската власт се дадоха само за добруджанскитъ градове.

Училищнитъ настоятелства се състоятъ изключително отъ реакционитъ представители на съюзенитъ с ромънската власт градски думбази; поради високитъ такси, само децата на последнитъ могатъ да се ползватъ отъ 2—3 часа преподаване на матеренъ езикъ, което впрочемъ за тѣхъ не е отъ значение, защото иматъ срѣдства да добиятъ образованието си задъ граница; въ ржцетъ на сжжитъ тия икономически господстващи елементи въ градоветъ и на концентрираната около тѣхъ карьеристическа интелигенция се намиратъ правата за всички други национално-културни прояви — преса, читалища, библиотеки, театрални трупни, спортно движение и пр. като на гаждатъ тѣхното използване за своитъ клерикални, чорбаджийско предателски интереси. Ползватъ ли тия отстъпки съ нѣщо широкитъ добруджански маси? Облегчатъ ли тѣ съ нѣщо всестранна тежкостъ товаръ надъ плещитъ имъ?

Кървавитъ истязания, кланета, безчинства, грабежитъ и особено тежката участъ на широкитъ добруджански маси презъ последнитъ години, говорятъ ясно че положението на тия маси отъ денъ на денъ все повече се влошава.

(следва)

Умоляватъ се всички настоятели на вестника да се отчетатъ веднага въ редакцията.

Борба безъ средства не се поддържа. Единствения свѣтильникъ и вѣренъ защитникъ на националъ-освободителното добруджанско движение е в. „Свободна Добруджа“. Разпространявайте го, записвайте абонати и редовно се отчитайте. Съ това ще докажете, че сжжитъ свободата на родината си и дѣлово участвувате въ нейнитъ борби.

Добруджанци, презрете чорбаджиитъ и агитъ, които въ съюзъ съ ромънскитъ банки ви грабятъ и лъжатъ крокодилски сълзи, когато ви мжчатъ, грабятъ и убиватъ.

Истинската физиономия

на националъ-цараниститъ

Националъ царинисткото правителство разкри напълно физиономията си на едно крайно реакционно правителство. Борейки се въ опозиция срещу либералскитъ банкерска клика, която бѣше обърнала Ромъния на своя мушия, тая клика дезавуира една голѣма частъ отъ създаващата се едра селска класа. Тая последната, виждайки се застрашена въ своитъ интереси, се групира около Маниу-Вайда Войводъ и Михалаке, които я формираха въ националъ царанистка партия и канализираха нейната борба.

Недоволството всрѣдъ инороднитъ националности отъ режима на обезмисляване, тероръ, грабежъ, колонизация и убийства, умѣло се използва отъ националъ-цараниститъ, които създадоха отдѣлна програма за зачитане правата и свободитъ на тия инородни националности. Нѣщо повече, Маниу въ своята програмна речъ, презъ май 1924 год., обяви тия права и свободи за конституционни норми и предлагаше да се впишатъ въ ромънската конституция. Увеличиха кадритъ на партията си и видимо създадоха едно селско народно движение срещу банкерското управление на либералитъ. Шансоветъ се увеличи и Маниу се добра до властта.

Отъ тогава измина повече отъ година време, ала отъ обещанията на националъ цараниститъ ни поменъ не остана. Нито училищни, нито черковни, нито имотни и лични права, нито граждански свободи не се зачетеха. Всичко върви по старому. Напротивъ, режима на колонизацията и денационацията все повече се засилва. Нови колонисти и днесъ продължаватъ да се водятъ и настанаватъ въ Добруджа. Обиритъ тоже продължаватъ. Изключителнитъ законоположения стоятъ и се прилагатъ съ сжщата сила. Лихварството се шири надлъжъ и на ширъ и населението все повече се ограбва и оголва, все повече беднее и се хвърля въ жестока мизерия.

Такъвъ е годишния балансъ за националъ царанисткото управление, което, като венецъ на своята национално потисническа политика, издържа рекор-

да съ грабежъ и убийства надъ българи и турци, съ оковаване въ вериги малки деца и като че ли тѣ единствени сж виновни за голѣмата човѣшка касапница. Нѣщо повече дори, м-рана външнитъ работи Миронеско открито въ Прага прокламира единния фронтъ на всички банкери — кредитори и победители срещу потиснатитъ.

Лжжа, измама и заблуждениа сѣеха и Юлиу Маниу и Михалаке преди да поематъ властта. Днесъ тѣ сж закрепостиха здраво о нея, благодарение на широката и безрезервна подкрепа, която имъ дава Парижъ, Лондонъ, Прага, Бѣлградъ, Варшава и О. Н. Нѣма две мнения вече, че цѣлата политическа система въ Европа е насочена срещу потиснатитъ, експлоатирани и победени народи, за да се гарантиратъ плодоветъ отъ „победитъ“ и по голѣми печалби за банкеритъ, а тѣ да бждатъ пригодени къмъ изпълнение на проектирани политически авантюри, отъ по-голямъ международенъ мащабъ.

Единъ е спасителния пътъ за национално потиснатитъ и угнетени народи — пътъ на организираната масова и смѣла борба въ единенъ фронтъ съ другитъ потиснати народи противъ фронта на потиснитъ — подъ каквато и фирма да се явява той.

Четете вестникъ „Свободна Добруджа“

Важно за Добруджанци

Хотелъ ЛОНДОНЪ при трамвайната спирка „Св. Недѣля“ отлично обзаведенъ — наново ремонтиранъ, предлага на всички посетители на София, най-приветливъ и тихъ приютъ — строга фамилиарностъ, образцова чистота, бърза прислуга на достъпни цени за всички.

МАРИЯ-ЛУИЗА № 11.

П. Коларовъ

Телефонъ № 71

Черната Сѣнка

Патриоти явруйчета

Шефътъ на партията бѣше заетъ въ разговоръ съ други опозиционни водачи. Въ тоя моментъ при него се яви разсилния и му докладва, че депутация отъ добруджанския изпълнителенъ комитетъ иска да говори лично съ него.

— Е, че какво лично има да приказватъ съ мене? Не имъ ли каза че съмъ заетъ и че не мога сега да напусна заседанието?

— Казахъ имъ, че сте въ заседание, но тѣ ми отговориха, че тѣкмо въ връзка съ кризата искатъ да ви говорятъ.

— Че какво общо иматъ тѣ съ кризата? Кажете имъ, че сега тукъ приказватъ съ други хора и докато не свърша, не мога да ги приема. Нека се явятъ при бай ти Иванча, който е тамъ въ канцеларията на партията и да му кажатъ, каквото има да приказватъ.

Докато се върне разсилния, Акциуня Булгарска побърза да предупреди другаритъ си:

— Оставете на мене, азъ да

го подхваща, та да разберемъ по кой вѣтръ ще тръгне — съ Русия ли или той ще държи съ фашиститъ. Да, туй е много важно да знаеме, та докато е време и ние да се ориентираме.

Въ туй време разсилния излиза и съобщава на депутацията, че шефътъ е много заетъ въ сериозни разговори и не може да приеме никого.

— Идете при бай Иванча и на него кажете, каквото има да казвате.

Акциуня Булгарска, давайки си видъ, че знае за преговоритъ между опозицията, побърза да попита:

— Ами съ кои води преговори господиенъ шефа?

— Че съ кои може да бжде? Съ г. Радикаловъ, г. Дружба-шовъ...

— Аха, значи съ радикалитъ и земледѣлцитъ ще образува кабинетъ, промѣрмори Двоеличния и сѣвѣйки се шеговито намигна на Акциуня Булгарска.

— Да, да! Нали ви казахъ, авторитетно подзе Акциунята. Да бѣхте ме слушали!

Вие току висѣхте предъ вратитъ на Ляпчава, Бурова. На ви сега Ляпчевъ, на ви сговоръ!... и Акциунята направи едно цинично движение съ срѣдния прѣстъ на дѣзната си ржка.

— Недей злослови, Акциуня, се обади Пѣстрокожия Хаплю. Ти най-много се застъпваше за сговора и винаги ходѣше при полицията да изявявашъ вѣрнопопаническитъ си чувства:

— Не е вѣрно! Протестирамъ! Вие ме пращате, високо и натортено отговори Акциунята.

— Мълчете бе, не се издавайте. Ще ни чуятъ отвътре и ще се провали цѣлата ни мисия, авторитетно, но милиантъ се намѣси Двоеличния.

— Да, но азъ не мога повече да държа изо на Комарджията Асанъ, да му клята каукъ, та ни кара да ортакуваме съ кокошкаритъ и конекрадитъ на Лукнатото Тенеке, а той да се струва, че не се мѣси въ такива работи и че каберъ нѣма отъ нищо.

Ами туй какво е, да се оземляватъ околийскитъ началници въ Разградъ и Балбунаръ за смѣтка на бѣжанцитъ!

Тукъ Акциуня Булгарска повиши гласа си така, та да го чуятъ отвътре, и да разбератъ, че е голѣмъ борецъ срещу развратната сговористка полиция.

— Мълчи бе, ще помислятъ, че ние сме ги представили за оземляване.

— Че не е ли вѣрно! Ама пакъ азъ ще ви омия очитъ. Видите ли какъ навреме и майсторски сжскахъ всѣкакви връзки съ „Слово“ и „Лжжъ“ и усулъ се прехвърлихъ въ „Знаме“ и „Пладне“? Ей туй се казва дипломация!... и Акциунята издълбоко въздъхна, гдето не му признаватъ таланта, за да го изпратятъ въ коя и да е легация. Той вече не държи за Римъ, защото малко се усъмни въ фашистския курсъ.

— Нюхъ се иска за това, даровиния и...

— Мекъ грѣбнакъ, додеде Пѣстрокожия Хаплю.

— Мекъ грѣбнакъ ли? Видехте ли, че шефътъ води

Обезвѣрихте народа!..

Тѣй се е изказалъ А. Стояновъ, сегашния председател на Изпълн. комитетъ предъ единъ нашъ приятелъ. Учтите го само въ неговитъ права, а никакви задължения да не изпълнява. Никакви суми не пращатъ отъ никжде въ изпълн. комитетъ. Вестника „Добруджа“ не е вестникъ, хората не го харесватъ.

— Не ние сме виновни, бай Ангеле, Сърбайте сега попарата, която сами си я дробихте. Вие не разбрахте ли, че народа не ви иска? Та полицията като ви избра, противъ желанията на тоя народъ, видѣхте ли сега, че сжщия народъ не дава пара за васъ? Кого тогава представлявате и не се ли срамите отъ себе си?

Не ние обезвѣрихме народа. Дипъ добре си е той, ами хайдутлукитъ, разбойничествата и убийствата на вашитъ банди, които ви даваха куражъ го обезвѣриха като го грабеха и днесъ още продава лъжата да го грабятъ съ данѣци, та искате да ви обича! Народа знае, че и вие се крепите на сжжитъ банди и затова не само, че нѣма да ви даде подкрепата си, но той ще ви и презира. Неужели още не чувствувате това презрение?

— Скоро ще си отида и азъ, — бѣха последнитъ думи на г. Стоянова.

Презрете социалъ-предателитъ и патриотаритъ отъ изпълнителния комитетъ, които продаватъ и съ резолюции искатъ пари отъ ромънцитъ за училищата и черквитъ въ Добруджа.

преговори да състави новъ кабинетъ съ земледѣлци? — Това се казва да предвидишъ събитията и... Акциунята вирна глава самодоволно и по старъ навикъ, почесокраставялата си брада.

— Ядъ ме е само едно, продължи Акциуня Булгарска, че не можахъ да предвидя радикалитъ. Поне едно комюнике и на тѣхния вестникъ дѣбѣхъ изпратилъ противъ болшевишкитъ агенти. Ама кой дяволъ да ги знае, че единъ шепъ хора и тѣхъ за парти ги смѣтатъ, властъ да имъ даватъ...

Едрогжестия, който стоеш задъ Акциунята и току клатѣше глава утвърдително, побърза да помогне на сво събратъ.

— Небой се! Пъпчивото Сс полче е бизъ — бизе съ ба Илия...

— Ами нали го изгоних отъ секретарството на ВДРС — Нумда ради законъ измѣнява. Както го изгоних тѣй и ще го прибереме.

Въ туй време разсилния съзаява и покана делегацията при бай Иванча.

Около цѣлитѣ на Центр. Доб. Акц. Комитетъ

Следъ вандализмитѣ извършени отъ патриотаритѣ и социалъ фѣшиститѣ, на тринадесетия конгресъ, по желанието на бѣлшинството, главно селски делегати, формира се *Централенъ Добруджански Акционенъ комитетъ* съ седалище въ София и клонове въ провинцията, за борба срещу полицейския изпѣл, комитетъ, срещу търгащитѣ съ училищата на добруджанци и узурпаторитѣ на сѣ бодитѣ въ движението.

Комитетътъ излѣзе съ специално изложение апелъ подкрепенъ отъ сто и четир десетъ добруджански бѣжници, най-дѣйнитѣ и най-активнитѣ, които продължаватъ да крепятъ добруджанското освободително движение отъ неговото начало и до днесъ.

Той намѣри сжщо тѣй подкрепата и съдействието на столичната младежка група, както и на студентската група „Роденъ край“.

Изложението апелъ се посрещна радушно въ всички добруджански и обществени срѣди тукъ и въ провинцията, въпрѣки, че хора отъ изпѣл. комитетъ съ него въ ржко сж ходили при полицейскитѣ фактори, да го сочатъ като болшевишки и да искатъ арестувачето ни. Полицията обаче била отказала да служи въ всичко на социалъ предатели, като ги е отправила до сждебнитѣ власти.

И кое било болшевишкото:

1. Че сме искали Свободна и Независима Добруджа;
2. Че сме искали обединението на всички националности въ Добруджа въ борба срещу националното потисничество;
3. Че сме се борили за федерацията на балканскитѣ, напълно освободени отъ политически и икономически гнетъ, народи;
4. Че сме издигали лозунги за обединение на всички национално и социално потиснати народи противъ победители, кредитори и империалисти;
5. Че сме атакували властта, която открито взема страна, като протестира предателитѣ, шовинизма и анексионизма, които споредъ насъ сж виновници за това окаяно положение на добруджанския народъ и емиграция;
6. Че сме наричали изпълнителния комитетъ, полицейски

комитетъ, който търгашествува като подвѣжда и съ насилие изтрѣгва резолюции, съ които иска продажбата на българскитѣ училища и черкви въ Добруджа.

Та всичко това престѣпно ли е и не отговаря ли на истината?

Било болшевишко! Защо? Защото и болшевикитѣ въ своята програма по националното освобождение покриватъ напълно болшинството отъ нашитѣ исканя.

Не сж еретични тия лозунги. Напротивъ тѣ днесъ сж единъ исторически фактъ и се възприематъ отъ заробенитѣ народи, защото отговарятъ напълно на интереситѣ и нуждитѣ на тия народи. А че това е така, ние можеме да посочимъ на множество факти и да се облегнемъ на редица европейски авторитети, които безъ да бждатъ болшевики, а като голѣми националисти като Д-ръ *Фонъ Льовъ*, председателя на германския националенъ комитетъ, *Волдамеръ*, бившъ м-ръ председател на Литва, който има доблестта въ септемврийския пленумъ на О.Н. да направи вѣрни констатации по националнитѣ въпроси и да посочи рецепти за тѣхното правилно разрешение, като открито посочи за примѣръ болшевишка Русия. Сторонци на тия мисли се редятъ множество професори на науката.

У насъ въ единъ отъ последнитѣ броеве въ органа на една национал-революционна организация се пише така:

„Българската свободна държава не единжъ е декларирала тържествено, че желае свободна и независима, но цѣлокупна Македония; свободна и независима по цѣлокупна Добруджа. Защо? Защото по този начинъ се създаватъ условията за добъръ и културенъ стопански и политически животъ на народитѣ, живущи въ тия области“ и т.н. (Свобода или Смъртъ, бр. 109).

На друго мѣсто предаваме изявленията на единъ депутатъ отъ сговориското болшинство, запасенъ офицеръ, който одобрява напълно всички наши лозунги и ги намира за най-разумнитѣ въ борбитѣ за националното освобождение. Той, сжщо тѣй, като насъ прави констатациитѣ, че властта ни гони, защото сме по-близо до

маситѣ, които много добре ни разбиратъ. А това не било въ нейнъ интересъ. Ние не влизаме въ разбирателство и полемика по тия въпроси, дали българската свободна държава всѣкога е била за свободна и независима по цѣлокупна Добруджа, защото не е вѣрно. Но ако не е била, ще стане, както едно време бѣше и противъ свободна и независима, но цѣлокупна Македония, но днесъ стана такава. Животътъ излѣзе по-силенъ. Тѣй е и по отношение на Добруджа, но какво ще стане тогава съ патриотството на нашитѣ социалъ предатели които сж най-голѣмитѣ стълбове на империализма и потисничеството и тѣхнитѣ анексионистически и шовинистически лозунги?

Но защо да мислятъ върху това. Карьерата имъ налага не да се интересуватъ за свободата и бждашето на народа, а за своето благо. Утре ще се изхлузятъ и ще оставятъ народа пакъ самъ да си троши главата за проиграното време и енергия за изгубенитѣ жертви и да търси водачитѣ си.

Ей защо търгаши сж нашитѣ водачи отъ И. К. За това добруджанци засилете редоветѣ си и образуйте акционитѣ си комитети за да поемете сами управлението на дружествата и ржководството на собствената си сждба.

Добруджанци,

Не губете времето напразно. Тамъ кждето д-вата сж въ ржцетѣ на сторонницитѣ на идеологията на „Свободна Добруджа“, алѣзте направо въ връзка съ Централния Добруджански Акционенъ Комитетъ (чрезъ редакцията на „Свободна Добруджа“), а тамъ кждето мародеритѣ още продължаватъ да държатъ управлението на дружеството, формирайте комитетъ отъ 3 или 5 души и водете борбата за завладяване на д-вата. Противницитѣ сж толкова деморализирани, че сами ще напуснатъ и позорно ще избѣгатъ.

Р. Б. Нѣкъ и се присѣдиняватъ съ частни писма къмъ акциония комитетъ. За уплѣване потрѣбно е да се направятъ протоколъ за учредяването на акционенъ комитетъ при д-во „Добруджа“, въ градъ или село и да се припадпше отъ участвуващитѣ.

София — Печатница „Съгласка“

Порядкитѣ въ д-во „Добруджа“ въ София

Оземляването на бѣжанцитѣ е почти на привършване, което навѣрно ще трае до мартъ 1930 год. Известно, е че до днесъ сж оземлени близо 30,000 бѣжански семейства. Софийското благотворително Д-во „Добруджа“ е издало около 100 удостоверения за цѣлѣта. Бившето н-во на сжщото д-во начело съ председателя му Ангелъ Стояновъ е взело решение, че всѣки който иска да се оземли, ще трѣбва да си плати чл-нскитѣ вноски, плѣсть и таксата за удостоверението 30 лв. Това решение се е спазвало строго по отношение на опозицията. Това решение ще трѣбва да се измени. Трѣбва да се прави разлика на нашитѣ членове бѣжници, защото едни отъ тѣхъ иматъ възможностъ да платятъ членскитѣ си вноски, а други не, защото сж бедни и безъ работа.

Подадени сж 2 заявления за издаване на удостоверения по оземляването, едното е отъ Георги Ил. Миленковъ, а другото отъ Господинъ Д. Кола овъ, бѣжници живущи въ добруджанския кварталъ. И двамата не притежаватъ никакви имоти, иматъ само сезонна работа боджилѣкъ, а по настоящемъ сж безъ работа. Новия председател Г-нъ Атанасовъ, социалистъ който е простовъзетъ отъ улищата и на трапезъ за председател на д-вото, категорически е отказалъ да имъ издаде удостоверения, като е казалъ, че трѣбва да си платятъ членскитѣ вноски, иначе удостоверение не издавалъ. Преди това пѣкъ азъ ходихъ лично при бай Ангелъ Стояновъ, като му описахъ положението на тия добруджанци бѣжници и настояхъ, че ще трѣбва да се прави улеснения на такива бѣдни бѣжници, като си платятъ за сега само таксата, а членскитѣ вноски постепенно да изплащатъ. Бай Ангелъ Стояновъ обеща, че ще направи такова улеснение, като говори на Г-нъ Атанасова. Отнесохъ се до него, той като е по-голѣмъ голѣмецъ отъ Г-нъ Атанасова. Добре. Изглежда, обаче, че Г-нъ Атанасовъ ще излѣзе по-голѣмецъ отъ бай Ангела, защото когато сж докладвали заявления на Г-нъ Атанасова

и му е казано, че председателя на Изпълнителния Комитетъ Г-нъ Стояновъ настоява да се издадатъ тия удостоверения, Г-нъ Атанасовъ е отговорилъ „азъ никого не слушамъ“.

Друго. Стария членъ на д-вото Иванъ Томовъ е подписалъ за свидетел на едното отъ дружественитѣ членове, обаче сжщия председателъ Г-нъ Атанасовъ, не приелъ Томовъ за свидетел, защото той Томовъ не билъ отчетенъ къмъ д-вената каса и като така не можелъ да бжде приетъ за свидетел. Ето ти и тоя човѣкъ измудра нови причини.

Питаме Г-нъ Атанасова, той отчетенъ ли бѣше когато си подаде кандидатурата за да бжде избранъ за председател на д-вото? Това говори тѣрѣдъ зло за него.

Томовъ може да подпише като свидетел за качеството на бѣжанеца макаръ и не отчетенъ, но Г-нъ Атанасовъ не може да бжде избранъ за председател, защото не е билъ отчетенъ къмъ д-вената каса. Така пише устава.

По тоя начинъ не може да се върви. Кога ще настѣпни поумняване, за да не се допускатъ такива своеволия, които зле се отразяватъ върху правилния вървежъ на д-вото и охлаждатъ самитѣ членове на сжщото.

Г-нъ Атанасовъ вмѣсто да организира това прѣснато и разединено бѣжанство, той го повече разединява съ дѣлата си.

Ив. Чолчиловъ.

Събирайте суми, колкото и скромни да сж, за фондъ „Свободна Добруджа“. Така вие ще докажете, че сжщитѣ вѣщи защитници, който единственъ отстоява интереситѣ на националнъ революционното добруджанско движение и на добруджанската емиграция.

Всички събрани суми отправяйте въ редакцията.

Единственния пътъ на освободителното добруджанско движение е въ масовата революционна борба и въ съюзъ съ другитѣ потиснати народи на Балканитѣ и въ свѣта срѣщу ромънската сатрапия и свѣтовно потисничество.

— Едва вдигайки глава отъ статията, която нервно завършваше противъ янкесджилѣка на полицията, бай Иванчо се присипналъ гласъ, като че ли пилъ ледена вода следъ умора, гърлесто поде:

— Да ме извиняватъ господата, че закѣснѣхъ да ги приея. Знаете, вестника такова... чакаше, да довърша статията си за шайкаджилѣка на Ляпчевата полиция. Просто открито разбойничество всрѣдъ бѣлъ денъ!..

Бай Иванчо трепери отъ ядъ, ржкомаха и разпраща, — акъ незаконно сж били арестувани тѣхни съпартизани селяне и пребити отъ бой въ участъка.

— Много вѣрно, бай Иванчо! Ама всичко написали го тѣй както казвашъ? Браво! И азъ ще напиша една статия. Това не е полиция, а шайкаджии, разбойници, бандити, пунгаши... натѣртно подчерта последнитѣ думи Акциунята, повиши тона, за да обърне вниманието на бай Иванчо, и се обърна да погледне Дюеличния, дали добръ го е казалъ.

Дюеличниятъ кимна глава, а Акциунята окураженъ пакъ поде:

— Ето бай Иванчо, ние сме башъ патриоти, а околийскитѣ началници по заповѣдъ на г. Бурова ни пречатъ и ни казватъ, ако ще се оземляваме, да сме се оземлявали до като е време. Че ние за оземляване ли се бориме? Буровъ мисли, че ние ще се продаваме за едно оземляване, както Ляпчевъ му се продаде и като околийскитѣ началници въ Разградъ и Балбунар! Тѣ мислятъ, че ще въкуватъ на властъ. Изпѣта имъ е вече Вѣчная Памятъ, свърши се тя!..

— А бе, че Ляпчевъ е пленникъ на народнящината съ цѣлата си полиция, въ това нѣма нужда вие да ме убеждавате...

— Не само пленникъ, го прекѣсна Акциунята, но той е билъ отъ онова време още цѣлъ народнякъ! Какъ на времето не сме могли да го познаеме. На го е срамъ! Изменникъ и предателъ на демокрацията, и Акциуня Булгарска плѣ отъ възмущение, съ което искаше още повече да увѣри бай Иванчо въ своята правотѣ.

Туй „измѣнникъ, предателъ на демокрацията“, малко стрѣ-

сна бай Иванчо.

Дойде му на ума, за една подобна сцена, когато бѣше по агитация изъ вратчанскитѣ села. Тогава къмъ него бѣше се приспособилъ единъ социалистъ, който сжщо тѣй като този говореше за предатели, измѣнници, а той билъ дедективъ. И бай Иванчо, го дояде. Стана на крака поправи съ двеѣ ржцѣ дългитѣ си коси, и като изгледа цѣлата делегация, безъ много комплименти запита:

— Тоя дърдорко да не е широкъ? И безъ да чака отговоръ продължи:

— Тѣ широкитѣ митковатъ навѣкъжде и уйдѣватъ на в... Още не бѣше се изказалъ бай Иванчо и Дюеличниятъ прибърза да се приближи до него и му пѣш п-а нѣщо на ухото и гледайки Акциунята, усмихнато му намигна.

— А, да, забравихъ, че вие бѣхте отъ... Ами другитѣ?..

— Нима не знаете, че той сжщия сътрудничилъ въ „Знаме“?

— И „Пладнѣ“... Вече нищо не съобщава на „Слово“ и „Лжчъ“ добави важно Едрогжестия.

Дюеличниятъ пакъ се наведе и пакъ пошепна нѣщо на бай Иванчо.

— Ха, тѣй кажете бе олумъ. Значи явруйчета, а!... и прихна да се смѣе.

Май туй явруйчетата приличатъ на дѣрти гарвани, които дирятъ где имъ нѣщо засѣто.

Въ туй време запѣхтенъ, изпотенъ и капналъ отъ умора влиза шефа на политическия рапортѣжъ, хѣрли небрежно шапката и дрѣхтата си върху масата, трѣшна се на единъ столъ и изпусна:

— Тю, мама му стара!.. Чувешъ ли бай Иванчо, проклетъ арнаутинъ излѣзе брей! Не иска да даде оставка и туй то! И тѣй го въртя и иначе го сука Царя, цѣли два часа, не иска, та не иска и толкосъ.

— Какви ше ги цѣвче, ядовито възрзѣ бай Иванчо. Ще кряка, ще рита и пакъ ще я даде, ако не тази то идущата година. Никой не се е вѣнчалъ съ властта.

Тѣзи последни думи малко попариха Акциунята. Той бързаше дипломатъ да става. Но като чу, че въпроса се отлага за догодина, не му се чакаше, усулъ-усулъ се изхлузи изъ вра-

тата, докато никой още нищо не е узналъ за мисията, отърча право въ редакцията на „Слово“, доклава всичко на главния редакторъ и цѣкайки съ езика си, завърши:

— Ей че глупави патки сж били туй шѣфовѣтъ на опозицията! Сждете по натѣй за хората имъ. Арнаутинъ билъ Ляпчевъ и незнамъ какво си още. Разбира се съ такива патки тѣй трѣбва да бжде.

Браво му рече главния редакторъ и потупа Акциуня Булгарска по рамото. Туй се казва текмилъ патриотъ, върнѣ снѣ на племето си. Отъ Дунава до Бѣло мере всички патриоти все за Сговора трѣбва да мислятъ.

Дюеличния, който тѣй же не можѣ, както винаги на време да разбере, какво е станало, трѣгна за синода и си думаше: на менъ какво ми е, че до година цѣло да стане, че билъ Ляпчевъ или бай Иванчо? Въ Синода партии нѣма. Брой броевницитѣ на Дѣдо Владика пакъ ще се гечени човѣкъ. Да му мислятъ ония, които и туй нѣматъ.

